

УДК 378.147:316.77

DOI 10.11603/m.2414-5998.2021.3.12445

В. М. МартинюкORCID <https://orcid.org/0000-0002-1108-134X>**Л. М. Маланчук**ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0207-3281>**І. М. Маланчин**ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3899-9166>**Л. Є. Лимар**ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9777-5037>*Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА КАФЕДРІ АКУШЕРСТВА І ГІНЕКОЛОГІЇ

V. M. Martyniuk, L. M. Malanchuk, I. M. Malanchyn, L. Ye. Lymar*I. Horbachevsky Ternopil National Medical University*

INTRODUCTION OF EDUCATIONAL INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATIONAL PROCESSES AT THE OBSTETRICS AND GYNECOLOGY DEPARTMENT

Анотація. У статті висвітлено досвід впровадження у навчальний процес новітніх інтерактивних технологій, які на високому кваліфікаційному рівні широко використовують викладачі кафедри акушерства і гінекології. Майбутньому фахівцю необхідно володіти критичним мисленням, враховувати модернізовані підходи до вирішення складних медичних проблем, здійснювати всебічний аналіз і прогнозувати наслідки прийнятих рішень, вирішувати можливі конфліктні ситуації, використовувати досвід, набутий під час навчання в університеті. Формування такого досвіду можливе лише за рахунок використання в педагогічному процесі інтерактивних форм і методів навчання з моделюванням процесів роботи в команді в режимі реального часу, участі студентів у ділових іграх, дискусіях, вирішенні ситуативних завдань тощо.

Пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 внесла свої корективи в освітній процес у всьому світі. Цей виклик прийняв і Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. Серед сучасних технологій, що впроваджені в освітній процес, слід виділити case-метод, демонстрацію, рольову гру, а також впровадження on-line навчання на платформі Microsoft Office 365, а саме Microsoft Teams.

Ефективне поєднання інтерактивних методів навчання на практичному занятті з імплементацією цих методик у реальних клінічних умовах дозволяє одночасно вирішити ряд завдань, відповідає сучасним вимогам викладання, і може бути рекомендоване для широкого впровадження в навчальний процес.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання; сучасні технології; професійна підготовка.

Abstract. The article describes the experience of introducing the latest interactive technologies into the educational process, which are widely used at the department of Obstetrics and Gynecology. Future specialist must have critical thinking, consider alternative approaches to solving complex medical problems, perform comprehensive analysis and predict the consequences of decisions, resolve possible conflict situations, use the experience gained while studying in the university. Formation of such experience becomes possible using interactive forms and methods of study with modeling of teamwork in real time in, participation in business games, discussions, solving professional situational problems etc.

The COVID-19 pandemic has made adjustments to the educational process around the world. Ternopil National Medical University also accepted this challenge. Among the modern technologies introduced into the educational process are the introduction of on-line training on the Microsoft Office 365 platform, namely Microsoft Teams.

An effective combination of interactive practical teaching methods with the implementation of these techniques in a real clinical environment can simultaneously solve a number of problems, meet current teaching requirements, and can be recommended for widespread implementation in the learning process.

Key words: interactive teaching methods; modern technologies; vocational training.

© В. М. Мартинюк, Л. М. Маланчук, І. М. Маланчин, Л. Є. Лимар

Вступ. Наше сьогодення визначає нові умови співіснування у світі. Глобалізація світових процесів, прагнення до підвищення якості життя як окремої людини, так і суспільства в цілому, формує вимоги до рівня охорони здоров'я не лише в Україні, але й в усіх країнах світу [1]. Покращення якості надання освітніх послуг і фахової підготовки лікарів залишається пріоритетним завданням медичних закладів вищої освіти IV рівня акредитації МОЗ України [2]. Обов'язковою професійною характеристикою кваліфікованого та компетентного лікаря є володіння навичками психологічної і педагогічної роботи з пацієнтами та іншими фахівцями медичної сфери, що відображає готовність до роботи в команді. Лікарю необхідно володіти критичним, творчим мисленням, враховувати альтернативні підходи до вирішення складних медичних проблем, здійснювати всебічний аналіз і прогнозувати наслідки прийнятих рішень, використовувати досвід, набутий під час навчання в університеті [3]. Для успішної реалізації особистісного потенціалу кожного студента у навчальному процесі повинні бути створені умови для формування таких якостей особистості, як мобільність, критичність мислення, уміння інтегруватись у динамічне суспільство та генерувати нові ідеї, здатність приймати нестандартні рішення й нести за них відповідальність [4].

Мета статті – визначити сутність та особливості використання інтерактивних методів навчання у процесі фахової підготовки майбутніх спеціалістів на кафедрі акушерства і гінекології.

Теоретична частина. В умовах сьогодення існує нагальна потреба у пошуку нових підходів до підготовки висококваліфікованих кадрів, здатних ефективно працювати у XXI ст. Саме вища освіта працює на майбутнє, динамічно реагує на зміни у зовнішньому середовищі, адаптує до нових потреб суспільства, і водночас активно впливає на його стан, визначаючи власне і самі потреби. Процес адаптації студентів-медиків до нових умов сьогодення є досить складним і тривалим, оскільки відбуваються суттєві зміни на багатьох рівнях: зміни соціальної ролі студента, його потреб і системи ціннісних орієнтацій, значна перебудова когнітивних процесів, різке зростання функцій уваги, пам'яті, збільшення емоційного напруження, зменшення фізичних навантажень, часу для сну тощо. Щоб допомогти майбутнім фахівцям якнайлегше адаптуватися до нових умов навчання, варто застосовувати як традиційні, так й інноваційні методики. У проблемі підвищення якості освіти одним із

важливих завдань є міждисциплінарна інтеграція фундаментальних та клінічних наук, які дозволять подолати існуюче в предметній системі навчання протиріччя між засвоєнням знань і необхідністю їх синтезу, комплексного застосування не лише в практиці, а й в трудовій діяльності. Згідно з сучасними вимогами до змісту освіти, майбутній фахівець повинен володіти вміннями і професійною мобільністю, оперативно реагувати на постійні зміни в практичній діяльності. Вирішенню таких завдань сприяє застосування інтерактивних технологій навчання, що надає широкі можливості учасникам отримувати і розвивати свої первинні компетенції та навички з будь-яких станів у клінічній медицині: побудова стратегій, вирішення тактичних і практичних завдань тощо.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Особливість його полягає в тому, що навчальний процес здійснюється за умови постійної, активної взаємодії усіх його членів. Аналізуючи свої дії та дії партнерів, учасники навчального процесу змінюють свою модель поведінки, більш усвідомлено засвоюють знання та вміння. На кафедрі акушерства і гінекології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України широко обговорюються і впроваджуються в практику новітні інтерактивні методики, а саме: метод «мозкової атаки», метод «круглого столу», метод ділової гри, навчальні (симуляційні) тренінги, які забезпечують одночасно вирішення кількох завдань: здобуття професійних теоретично-практичних умінь та покращення комунікативних здібностей, що є основою формування професійної компетентності.

Велика роль на кафедрі акушерства та гінекології приділяється такому інтерактивному методу навчання, як розбір ситуаційних задач за типом case-завдання. Тут, окрім аналізу анамнестичних і клініко-лабораторних даних та інтерпретації результатів додаткових методів дослідження, включено й вимоги визначення логістики подальших дій студента в межах його професійних компетенцій. Кейс-завдання дозволяють оцінити теоретичні знання до вирішення практичних завдань і повинні активно використовуватися в оцінці знань студентів. Кейс-метод моделює життєво-професійну ситуацію, дозволяє визначити проблему, з якою доведеться зіткнутися в майбутній діяльності, ви-

значає ступінь і глибину засвоєння студентом професійних компетенцій.

Ще одним інтерактивним наочним методом навчання, який дозволяє краще засвоїти вивчений матеріал і передбачає використання навчальних таблиць, мультимедійних засобів, перегляд навчальних відеофільмів, є демонстрація. Завдяки застосуванню цього методу студенти мають змогу відпрацьовувати практичні навички, визначити для себе альтернативні методи вирішення ситуаційних завдань шляхом зворотного зв'язку, закріпити вивчений матеріал. На заключному етапі практичного заняття викладач здійснює корекцію рівня професійних знань, умінь та набутих навичок, підбиває підсумки заняття, вказуючи на конкретні помилки, допущені студентами, аналізуючи їх. Здає домашнє завдання та звертає увагу на джерела навчальної літератури, які необхідно опрацювати під час підготовки до наступного заняття.

Якість навчання значною мірою залежить від зацікавленості студентів, їх творчих здібностей, мотивації, яка стимулює їхню активну діяльність, активізації пізнавальної та практичної діяльності учасників заняття, необхідної організації їх навчальної співпраці та ділового спілкування. Цього можна досягнути, використовуючи один із методів навчання – рольову гру, як форму активного навчання, у процесі якої невід'ємною є рольова структура проведення практичної частини заняття, тобто розподіл ролей, які демонструють діяльність і поведінку студентів в умовах, близьких до реальних. Як правило, сценарій рольової гри повинен бути чітко продуманим і організованим, щоб забезпечити позитивний вплив на учасників. Організуючи такий метод навчання, викладач дотримується таких етапів: здійснює розподіл студентів на групи кількістю 3–4 осіб, які будуть виконувати свою роль, визначає завдання та правила гри, пропонує часові параметри та в кінці разом зі студентами підбиває підсумки й аналізує отримані результати. Ефективність цього методу не викликає сумніву, оскільки дає можливість студентам опанувати основні функції та методи менеджменту, приймати оптимальні рішення шляхом використання комунікацій, долати певні імітаційні конфлікти в колективі та знаходити компроміси їх вирішення, чого зазвичай не завжди можна досягнути під час традиційного навчання.

Окрім цього, в умовах пандемії коронавірусної інфекції COVID-19 нагально постало питання проведення освітнього процесу у закладах вищої освіти. Використання сучасних комп'ютерних технологій у

навчальному процесі має не один рік досвіду. Проте ситуація кардинально змінилася в умовах епідемії і необхідності переходу на on-line режим усіх видів освітньої діяльності. За умови дистанційного навчання активна роль викладача не зменшується, оскільки він має оволодіти новими цифровими компетентностями і можливостями роботи з масою даних та інформацією, проявити професіоналізм та креативність, щоб домогтися найкращого засвоєння пройденого матеріалу у студентів. Дистанційне навчання – це технологія, яка базується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та створює за допомогою сучасних телекомунікацій інформаційне освітнє середовище для постачання навчального матеріалу та спілкування. Якщо оцінювати якість on-line освіти, то варто зазначити, що воно має як переваги, так і недоліки, котрі свідчать про непростий процес становлення цього явища у нашому сьогоденні. Щоб забезпечити ефективний контроль над процесом навчання за умов використання інтерактивних технологій, педагог повинен попередньо підготуватися: підібрати та продумати ситуаційні задачі, мотивувати студентів до вивчення дисципліни шляхом добору найбільш цікавих для студентів клінічних випадків; передбачити різноманітні методи для привернення уваги студентів, налаштування їх на роботу. Коригування неточних, неправильних відповідей та дій можливе лише у формі пропозицій діяти інакше.

Таким чином, сучасні технології дають можливість проведення освітнього процесу на високому кваліфікаційному рівні, незважаючи на всі виклики, кинуті пандемією COVID-19, при взаємному бажанні студентів та викладачів. Звичайно, дистанційне навчання, особливо майбутнього лікаря, не може повноцінно замінити традиційне навчання, однак дає можливість забезпечення безперервності медичної освіти з тимчасовим акцентом на теорії з подальшим впровадженням у практику в сприятливих умовах.

Застосування інтерактивних форм та методів навчання під час занять дають змогу викладачу орієнтуватися на особистість студента як суб'єкта навчання, не привчати майбутнього фахівця до «єдино правильних істин», до одноманітного бачення світу, а розвинути у нього прагнення мислити під час розв'язання проблем, діяти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Система вищої медичної освіти постійно потребує оновлення та вдосконалення відповідно

до сучасних реалій життя. Використання інтерактивних технологій і методів у підготовці майбутніх лікарів до командної роботи набуває особливої актуальності в сучасних умовах оновлення професійної освіти. На наш погляд, широке впровадження в освітній процес інтерактивних методів навчання є безперечно вагомим та перспективним кроком до якісних змін, які безпосередньо приведуть до отримання хороших результатів навчального процесу. Імплементация цих методик у реальних клінічних умовах дозволить закріпити отримані знання, забезпечивши високий рівень клінічного мислення й засвоєння студентами практичних навичок на заняттях, що сприяє розвитку професійних та комунікативних компетентностей.

Список літератури

1. Дерезюк А. В. Деякі аспекти сучасної педагогіки медичної освіти / А. В. Дерезюк // Медична освіта. – 2015. – № 3. – С. 26–28.
2. Луговий В. І. Якість вищої освіти в Україні: проблеми забезпечення та визнання / В. І. Луговий // Вища освіта в Україні. – 2013. – № 3. – 256 с.

References

1. Dereziuk, A.V. (2015). Deiaci aspekty suchasnoi pedahohiky medychnoi osvity [Some aspects of modern medical education pedagogy]. *Medychna osvita – Medical Education*, 3, 26-28 [in Ukrainian].
2. Lugovyi, V.I. (2013). Yakist vyshchoi osvity v Ukraini: problem zabezpechennia ta vyznannia [Quality of higher education in Ukraine: problems of provision and recognition]. *Vyshcha osvita v Ukraini – Higher Education in Ukraine*, 3, 256 [in Ukrainian].
3. Pertseva, T.O. (2018). Interaktyvni tekhnolohii navchalno-piznavalnoi diialnosti – innovatsiini metodyky

Перспективи подальших досліджень повинні бути спрямовані на оцінку ефективності кожного методу інтерактивного навчання окремо, та при їх поєднанні, з формуванням оптимальних схем проведення практичних занять. Лікар-спеціаліст, закінчуючи вищий навчальний заклад, повинен мати високу конкурентоспроможність. Подальша перспективність сучасних інтерактивних технологій, що застосовуються у модернізованому освітньому процесі, не викликає сумнівів, адже сучасна медицина постійно залучає у свою роботу новітні комп'ютерні програми та обладнання, що дозволяє Україні щорічно навчати та випускати молодих фахівців високого рівня кваліфікації, які зможуть скласти конкуренцію не лише в нашій країні, а й на теренах інших європейських країн.

3. Перцева Т. О. Інтерактивні технології навчально-пізнавальної діяльності – інноваційні методики змішаного навчання / Т. О. Перцева // Медична освіта. – 2018. – № 4. – С. 73–76.
4. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К. : ТОВ «ЦС», 2015.

zmishanoho navchannia [Interactive technologies of educational and cognitive activity – innovative methods of blended learning]. *Medychna osvita – Medical Education*, 4, 73-76 [in Ukrainian].

4. (2015). *Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Evropeiskomu prostori vyshchoi osvity (ESG)* [Quality assurance standards and recommendations in the European Higher Education Area (ESG)]. Kyiv: TOV «TsS» [in Ukrainian].

Отримано 25.08.21
Рекомендовано 13.09.21

Електронна адреса для листування: martynjukvm@tdmu.edu.ua